

Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi: Gri İlişkisel Analiz Yöntemi

Evaluation of Financial Performances of Participation Banks: Gray Relational Analysis Method

Özet

Çalışmanın amacı Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının finansal performanslarının değerlendirilmesidir. Çalışmamızda 2022 yılında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 2 kamu sermayeli ve 3 özel sermayeli katılım bankalarının performansları çok kriterli karar verme tekniklerinden GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada bankalar aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, likidite, bilanço yapısı, gelir-gider yapısı ve kârlılık rasyolarından oluşan 6 ana kriter ve 18 alt kriter GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle kullanılarak yapılmıştır. 2022 döneminde finansal performansı yüksek olan bankaların bilanço yapısının, aktif kalitesinin ve karlılığının daha önemli olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre; 2022 yılı gri ilişki derecelerine göre finansal performansı en iyi olan ilk 3 banka sırasıyla Ziraat Katılım, Kuveyt Türk ve Vakıf Katılım bankalarıdır.

Abstract

The aim of our study is to evaluate the financial performance of participation banks operating in Turkey. In our study, the performances of 2 public capital and 3 private capital participation banks operating in the Turkish banking sector in 2022 were analyzed with the GRİ Relational Analysis Method, one of the multi-criteria decision-making techniques. In the study, 6 main criteria and 18 sub-criteria consisting of banks' asset quality, capital adequacy, liquidity, balance sheet structure, income-expense structure and profitability ratios were used using the GRİ Relational Analysis Method. It is seen that the balance sheet structure, asset quality and profitability of banks with high financial performance are more important in the 2022 period.

According to the analysis results; According to the gray relationship degrees of 2022, the first 3 banks with the best financial performance are Ziraat Katılım, Kuveyt Türk and Vakıf Katılım banks, respectively

Giriş

İlk faizsiz bankacılığın 1971 yılında Mısır’da kurulduğu bilinmektedir. Türkiye’de ise ilk olarak faizsiz bankacılık 1985 yılında “Özel Finans Kurumu” adıyla kurulmuş olup 1999 yılında katılım bankalarıyla ilgili ilk düzenleme yapılarak faizsiz bankacılık faaliyetleri Bankacılık Kanunu kapsamına alınmıştır. 2005 yılında yapılan düzenleme ile “Özel Finans Kurumu” yerine “Katılım Bankası” kavramının kullanımı tercih edilmiştir (Yurttadur ve Demirbaş, 2017). Buna göre, Türkiye’de faizsiz bankacılık, İslami bankacılık yerine katılım bankacılığı kavramı kullanılmaktadır.

Türkiye’de katılım bankacılığı son yıllarda, yatırım ve finans sektörlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. BDDK verilerine göre, 2007 yılında katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki aktif büyüklük payı % 3,3 iken, sonraki yıllarda bu oran % 118 artış oranı ile ve 2020 yılında % 7,2 seviyesine kadar yükselmiştir. Bu artış faiz hassasiyeti nedeniyle geleneksel bankalardan uzak duran potansiyel mudilerin katılım bankalarının piyasaya girmesiyle

Hasan Ayaydın

Prof.Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Gümüşhane, Türkiye.
hayaydin61@gumushane.edu.tr.
Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-5395-1411>

Makale Türü / Article Type

Research Article / Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Katılım Bankaları, Aktif Kalitesi, Sermaye Yeterliliği, Finansal Performans, GRİ İlişkisel Analiz

Keywords

Participation Banks, Asset Quality, Capital Adequacy, GRAY Relational Analysis

JEL Codes: M10, M40, M49

Information / Bilgilendirme

Bu çalışma 26-28 Nisan, 2024 tarihinde Kırşehir’de Ahi Evran Üniversitesi tarafından düzenlenen “Ahi Evran 4. International Congress on Scientific Research” başlıklı kongrede sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

Submitted: 12 / 02 / 2025

Accepted: 11 / 06 / 2025

birikimlerini sisteme sokmaları ve katılım bankalarının 'yastık altı' adı altında müşteri birikimlerini bankaya çekme girişimlerindeki yeteneklerine bağlanabilir (Pilatin, 2022). Bu artışın sürdürülebilir olması için ürün yelpazesinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Katılım bankacılığı, geleneksel bankacılık ile karşılaştırıldığında farklı işleyiş ve kurallara sahip olan finansal kurumlardır. Teorik olarak katılım finans ya da İslami finans sistemi, geleneksel finanstan önemli ölçüde farklıdır. Katılım finansı geleneksel finanstan ayıran beş ana ilke vardır. Bu ilkeler faiz yasağı, risk ve belirsizlik yasağı, alkol, domuz eti, uyuşturucu gibi dini açısından uygun olmayan ve yasadışı sektörlerin finanse edilmesinin yasaklanmasıdır. Ayrıca kar-zarar paylaşımı ilkesi vardır ve tüm işlemler maddi varlık ilkesini içeren gerçek bir ekonomik işleme dayanmalıdır (Beck, Demirguc-Kunt ve Merrouche, 2013). Bu ilkeler katılım bankacılığının temel esasları olarak bilinmektedir.

Katılım bankaları, faize duyarlı müşterilerin finansman ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için kurulmuş, geleneksel/konvansiyonel bankacılıktan ayrılan bir bankacılık faaliyeti sürdürmektedir. Katılım bankacılığı faiz yerine kâr - zarar paylaşımını ve kar payını esas alan bir sistem olarak bilinmektedir. (Ergün, 2024). Katılım bankaları fon sahiplerine belli oranda bir getiri vermek yerine, fon sahiplerinin kâra ya da zarara ortak olmasını sağlayarak fon toplamaktadır. Bu sistemde fon sahipleri kâra olduğu gibi zarara da ortak olduklarından gerçek bir işlem olarak değerlendirildiği bilinmektedir. (Bostan, 2021). Katılım bankaları faizle kredi kullanmak istemeyen yatırımcıların yatırımlarını faizsiz araçlarla finanse edebileceği bir alternatif sunmaktadır. Bu yüzden, özellikle son yıllarda Türk bankacılık sektöründe önemli bir ivme kat etmiş olup sektörden aldıkları pay ise günden güne artmaktadır. Bu yönüyle, katılım bankaları faizle kredi kullanmak istemeyen yatırımcıların yatırımlarını faizsiz araçlarla finanse edebileceği bir alternatif sunmaktadır.

Katılım bankacılığı sektörü diğer bankacılık sektöründen farklı olsa da katılım bankaları da diğer işletmeler gibi varlıklarını sürdürebilmek, krizlerden daha az düzeyde etkilenmek, daha yüksek düzeyde kar elde etmek için birbirleriyle rekabet etmektedirler. Bu rekabet ortamı bankaların finansal performansının ölçülmesini, rakiplere göre gerekli eksikliklerin giderilmesini gerekli kılmaktadır.

Katılım bankalarında finansal performans değerlendirmenin genel olarak birkaç önemli işlevi bulunmaktadır. İşletmenin önemli paydaşı olarak bilinen yönetim kadrosunun performansını yansıtması açısından önemli olmaktadır. Şöyle ki, yüksek rekabet ortamında katılım bankalarından beklenen sürdürülebilir kârlı büyüme stratejilerine ulaşması için katılım bankalarının performanslarının önceden belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığı, rakiplerine göre üstünlükleri, ortakların şirketten bekledikleri kar payı gibi banka yönetim kadrosunu ilgilendiren konularda yönetime ipuçları vermektedir. Bankaların önemli paydaşlarından bir diğeri olan yatırımcılar ise yüksek hisse başına karı, yüksek kar payı getirisini beklemektedirler (Bostan, 2021). Bu yüzden, yatırımcılar katılım bankalarının karlılığı yüksek olan, likiditesi güçlü olan, aktif kalitesi sağlam, bilanço yapısı güçlü olan varlıklarını verimli kullanan ve hızlı büyüyen ve tüm bunların sonucunda finansal performansı yüksek olan katılım bankalarını tercih ettikleri bilinmektedir. Böylece yatırımcılar, bu analiz sonuçlarına dayanarak belirli bir şirkete yatırım yapma kararı alabilirler ya da portföylerini çeşitlendirebilirler. (Ayaydın, 2014).

Katılım bankalarında finansal performans değerlendirmesi, ilgili bankanın geçmiş performansını analiz edilerek gelecekteki performansını tahmin etmeyi amaçlar. Bu değerlendirme, bankanın finansal durumunu analiz ederek gerçek durumunu anlamak, sektöre göre sıralamasını görmek, rakiplere göre durumunu düzeltmek, özetle bankanın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve işteki stratejilerini geliştirmek için önemli olmaktadır. Hem katılım bankalarının bankacılık sektöründeki önemi hem de katılım bankalarında finansal performans değerlendirmesinin önemi gerekçeleriyle katılım bankalarının finansal performanslarının değerlendirilmesi gereken konulardan biri olduğu söylenebilir.

Çalışmanın amacı Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının finansal performanslarının Gri ilişkisel yöntemi (GİA) ile ölçülmesi ve firmaların performanslarına göre sıralanmasıdır. Katılım bankalarının finansal performanslarının sermaye yeterliliği, bilanço yapısı, aktif kalitesi, likidite, kârlılık ve gelir-gider yapısı gibi temel finansal alanlarda güçlü ile zayıf yönlerinin belirlenmesine

yönelik çeşitli finansal oranlar kullanılarak ile ölçülmesi ve firmaların performansına göre sıralanması mümkündür.

Finansal performans ölçümünde kullanılan yöntemlerden en yaygın olanının oran analizi olduğu söylenebilir. (Sakarya ve Akkuş, 2015). Birkaç finansal oranın kullanılarak katılım bankalarının değerlendirilmesi kısıtlı bir analiz yapma imkânı sunduğundan, birkaç finansal oranla yapılan analiz yanıltıcı olabilir. Bu yüzden Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri (ÇKKVY) tekniğinin finansal performans değerlemesinde kullanımı; birden fazla finansal oranın birlikte kullanma, birçok finansal oranın tek bir değere dönüşerek karşılaştırma fırsatı sunması ve ayrıca, sektörde yer alan rakip bankalar ile performans karşılaştırmasına da imkânı sağlamaması gibi avantajlarından dolayı çalışmada katılım bankalarının finansal performanslarının Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri (ÇKKVY) tekniklerinden Gri ilişkisel yöntemi (GİA) ile ölçülmesi ve firmaların performanslarına göre sıralanması yapılmıştır. Böylece, katılım bankalarında yapılan analizin niteliğini ve kalitesini artmaktadır. Bu gerekçelerle bu çalışmada ÇKKV yöntemlerinden Gri İlişkisel Analiz Yöntemi kullanılmıştır. Böylece, Gri ilişkisel yöntemi (GİA) katılım bankalarının performanslarına bütünsel bir bakış açısı sağlamaktadır. Yukarıda açıklanan gerekçelerden hareketle, bu çalışmada 2022 yılında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 2 kamu sermayeli ve 3 özel sermayeli katılım bankalarının performansları çok kriterli karar verme tekniklerinden GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada bankalar aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, likidite, bilanço yapısı, gelir-gider yapısı ve kârlılık rasyolarından oluşan 6 ana kriter ve 18 alt kriter GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle kullanılarak yapılmıştır.

Literatür incelendiğinde Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarında farklı dönemlerde ve farklı yöntemler kullanılarak yapılan finansal performansının değerlendirmesinde döneme ve yöntemle bağlı olarak farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Literatüre bakıldığında katılım bankalarının finansal performans analizine dair çalışmaların bulunduğu, ancak GİA yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalara nadiren rastlandığı görüldüğünden literatürdeki eksikliğin giderilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmada ayrıca katılım bankacılığına ilişkin temel finansal rasyolar niteliğine sahip ana kriterler ve alt kriterlerin kullanılması literatüre katkı olabilir. Çalışmada kullanılan rasyolar, Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) elde edilmiştir. Çalışmada 3 adet sermaye yeterliliği, 4 adet bilanço yapısı, 3 adet aktif kalitesi, 3 adet likidite, 3 adet kârlılık ve 2 adet gelir-gider yapısı olmak üzere 6 ana kriterler ve 18 alt kriterler kullanılarak katılım bankalarının performansı sıralanmıştır.

Çalışmanın devam eden bölümünde literatür değerlemesi yapılmış olup, ardından araştırmanın metodolojisi ve veri seti açıklanmış, devamında uygulama bölümünde araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Çalışmada son olarak, araştırma bulguları değerlendirilerek önerilerde bulunulmuştur.

1. Literatür Değerlemesi

Literatür incelendiğinde farklı sektörlerde farklı yöntemler kullanılarak firmaların finansal performansının değerlendirmesinin yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Borsa İstanbul’da işlem gören bilişim ve teknoloji firmaların finansal performansını Ayaydın (2024) GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ (GİA) tekniğini, Pala (2023) TOPSİS, BULANIK VİKOR ve BULANIK ELEKTRE yöntemlerini, Ayaydın, Durmuş ve Pala (2017) Türkiye’de lojistik sektöründe faaliyet gösteren firmalarda GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ (GİA) yöntemini, Ayaydın, Pala, Sarı (2019) ve Ecer ve Günay (2014) BİST’te işlem gören turizm firmalarında, Çekici ve Babacan (2022) çalışmalarında, Peker ve Baki (2011) Türk Sigortacılık Sektöründe, Çolak (2023) Gayrimenkul yatırım ortaklıklarında GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ (GİA) yöntemi kullanılarak finansal performans sıralaması yapılmıştır.

Literatürde farklı dönemlerde ve farklı yöntemleri kullanarak Türk katılım bankalarının finansal performanslarını inceleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Şekkeli ve Güçlü (2023) ENTROPİ Tabanlı GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ (GİA) Yöntemiyle, Bektaş (2021) ENTROPİ ve MAIRCA yöntemlerini, Çelik (2020) CRITIC ve MABAC yöntemlerini, Yurtadur vd. (2022) ENTROPİ ve COPRAS yöntemleri, Gözkonan ve Küçükbay (2019)’ın TOPSİS ve Gri İlişkisel Analiz yöntemini kullanarak Türk katılım bankalarında finansal performans değerlemesi yapmıştır. Türk Bankacılık sektöründe, Bostan (2021) Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarını ENTROPİ, TOPSİS ve

VIKOR yöntemlerini kullanılarak, Uysal ve Er (2012), Özgür (2008) çalışmasında, Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarını VERİ ZARFLAMA tekniği kullanılarak, Esmer ve Bağcı (2016), Elmas ve Yetim (2021), Tetik ve Şahin (2020) çalışmasında TOPSIS tekniğini, Özer ve Saygın (2022) Türk katılım bankalarında PROMETHEE tekniğini kullanarak finansal performans değerlemesi yapmıştır. Finansal performansın değerlendirilmesinde oran analizi yönteminden yararlanılmaktadır. Bu çalışmalara ek olarak, katılım bankalarının finansal performansının değerlendirilmesinde ekonometrik analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Örneğin, Ayaydın ve Karaaslan (2015), Ayaydın ve Durmuş (2014) sanayi sektöründe, Ergün ve Ok-Ergün, H. (2020) katılım bankacılığı sektörünün finansal performansının değerlemesinde ekonometrik analiz yöntemlerini kullanmıştır.

Türkiye dışındaki bankacılık sektörlerinde yapılan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Jaffar ve Manarvi (2011), Pakistan’da faaliyet gösteren 5 katılım ve 5 klasik bankanın performanslarını CAMELS yöntemiyle, Rozzani ve Abdul Rahman (2013) çalışmalarında, Malezya’da faaliyet gösteren 19 konvasiyonel banka ve 16 katılım bankası olmak üzere toplam 35 bankada CAMELS yöntemiyle finansal performans sıralaması yapmıştır. Sufian ve Noor (2009), 2001-2006 döneminde Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) ve Asya ülkelerinde İslami bankaların verimliliğinin belirleyicilerini analiz etti. İsmail ve diğerleri (2013) ve Saha ve diğerleri (2015) de Malezya’da çalışmalarında iki aşamalı analiz (DEA ve Tobit regresyon analizi) yöntemiyle finansal performans sıralaması yapmıştır.

Literatürden ortaya çıkan sonuç olarak, farklı yöntemlerin ve farklı dönemlerin analiz edildiği çalışmalarda farklı değişkenlerin finansal performansın belirleyiciliğinde ön plana çıktığı söylenebilir. Ancak, genel olarak finansal performansı yüksek olan bankaların bilanço yapısının, aktif kalitesinin, sermaye yeterliliğinin ve karlılığının daha önemli olduğu görülmektedir.

Literatüre bakıldığında katılım bankalarının finansal performans analizine dair çalışmaların bulunduğu, ancak GİA yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalara nadiren rastlandığı görüldüğünden literatürdeki eksikliğin giderilmesi hedeflenmiştir. GİA yöntemi kullanılarak analiz yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağladığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarında farklı dönemlerde ve farklı yöntemler kullanılarak yapılan finansal performansının değerlendirmesinde döneme ve yöntemle bağlı olarak farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir.

2. Metodoloji ve Veri

Finansal analizde yaygın olarak finansal oranlar kullanılmaktadır. Finansal analizde kullanılan finansal oranlar, finansal tablolarda yer alan aralarında anlamlı ilişkiler bulunan çeşitli kalemler arasında kurulan basit matematiksel ilişkileri gösterir. Bu çalışmada ana kriter ve alt kriterler olarak finansal oranlar kullanılmaktadır.

Çalışmada Gri İlişkisel analiz yönteminde kullanılan ana kriterler olarak; sermaye yeterliliği, bilanço yapısı, aktif kalitesi, likidite, kârlılık ve gelir-gider yapısı ve alt kriterler olarak ise Tablo 1’deki alt kriterler kullanılmıştır.

Deng (1982) tarafından geliştirilen GİA (Gri İlişkisel Analiz) yöntemi, çoğunlukla örneklem sayısının az olması durumunda ve bu örnekleme ait dağılımın bilinmediği durumlarda değişkenleri gruplandırmak için tercih edildiği bilinmektedir (Feng ve Wang, 2000:135). GİA aşağıdaki işlem aşamalarından oluşmaktadır (Liu ve Lin, 2006; Wen, 2004):

1. Adım: Karar matrislerinin oluşturulması
2. Adım: Karşılaştırma matrislerinin oluşturulması
3. Adım: Normalizasyon matrislerinin oluşturulması
4. Adım: Mutlak değer tablolarının oluşturulması
5. Adım: Gri ilişkisel katsayılarının matrislerinin oluşturulması
6. Adım: Gri ilişki derecelerinin hesaplanması

Çalışma Türk Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren kamu ve özel sermayeli katılım bankalarını kapsamaktadır. Çalışmada 2022 yılında Türkiye’de faaliyet gösteren Ziraat Katılım, Vakıf Katılım gibi kamu sermayeli katılım bankaları ile Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans

gibi özel sermayeli katılım bankalarının finansal verileri kullanılarak performans sıralaması yapılmıştır.

Çalışmada kullanılan finansal oranlar, Türkiye Bankalar Birliği (TBB), Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) web sitelerinden elde edilmiştir. Çalışmada 3 adet sermaye yeterliliği, 4 adet bilanço yapısı, 3 adet aktif kalitesi, 3 adet likidite, 3 adet kârlılık ve 2 adet gelir-gider yapısı olmak üzere 6 ana kriterler ve 18 alt kriterler (K1, K2, K3.....K18) kullanılarak katılım bankalarının performansı sıralanmıştır.

Çalışmada katılım bankalarının finansal performanslarının ölçümünde ana kriter ve alt kriter olarak kullanılan finansal oranlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Kriterler ve Alt Kriterler

Ana Kriterler	Alt Kriterler
Sermaye Yeterliliği	K1 Öz kaynak / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Riske Esas Tutar)
	K2 Öz kaynak / Toplam Aktif
	K3 (Öz kaynak - Duran Aktif)/ Toplam Aktif
Bilanço Yapısı	K4 TP Aktifler / Toplam Aktif
	K5 YP Aktifler / YP Pasifler
	K6 TP krediler ve Alacaklar/Toplam Krediler ve Alacaklar
	K7 Toplanan Fonlar / Toplam Aktif
Aktif Kalitesi	K8 Toplam kredi ve Alacaklar / Toplam Aktif
	K9 Toplam kredi ve Alacaklar / Toplam Toplanan Fonlar
	K10 Özel Karşılık / Takipteki Krediler (Brüt)
Likidite	K11 Likit Aktifler / Toplam Aktif
	K12 Likit Aktif / Kısa Vadeli Yükümlülükler
	K13 TP Likit Aktif / Toplam Aktif
Kârlılık	K14 Net Dönem Kârı (Zararı) / Toplam Aktif
	K15 Net Dönem Kârı (Zararı) / Öz kaynak
	K16 Sürdürülen Faaliyetlerden Vergi Öncesi Kâr (Zarar) / Toplam Aktifler
Gelir-Gider Yapısı	K17 Özel Karşılıklar Sonrası Net Kâr payı Geliri / Toplam Aktif
	K18 Özel Karşılıklar Sonrası Net Kâr payı Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri

3. Araştırmanın Bulguları

Çalışmamızda 2022 yılında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 2 kamu sermayeli ve 3 özel sermayeli katılım bankalarının performansları çok kriterli karar verme tekniklerinden GRI İlişkisel Analiz Yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerine düzenli ulaşılan katılım bankaları çalışma kapsamında analize dahil edilmiştir. Çalışmada bankalar aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, likidite, bilanço yapısı, gelir-gider yapısı ve kârlılık rasyolarından oluşan 6 ana kriter ve 18 alt kriter GRI İlişkisel Analiz Yöntemiyle kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 2. Karar Matrisi

Bankalar	Sermaye Yeterliliği			Bilanço Yapısı				Aktif Kalitesi			Likidite			Kârlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	0	1	2	3	4	5	6	7	8	8
Albaraka Türk	15,00	7,40	0,04	47,30	95,40	49,70	77,40	60,10	78,00	0,43	0,33	0,41	0,10	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,28
Kuveyt Türk	19,32	6,50	0,05	38,90	108,60	56,80	81,90	55,50	68,00	0,75	0,41	0,50	0,05	0,01	0,16	0,01	0,01	0,01	1,39

Türkiye Finans	17,26	9,20	0,06	46,10	98,40	57,20	76,20	63,50	83,00	0,54	0,34	0,41	0,04	0,01	0,08	0,01	0,01	1,04
Vakıf Katılım	14,88	6,50	0,05	44,30	116,10	55,00	75,60	61,80	82,00	0,66	0,35	0,41	0,07	0,01	0,17	0,02	0,01	0,68
Ziraat Katılım	16,61	8,70	0,08	57,10	96,30	60,50	70,00	81,20	116,00	0,85	0,17	0,25	0,06	0,01	0,16	0,02	0,01	1,13
MAX	19,32	9,20	0,08	57,10	116,10	60,50	81,90	81,20	116,00	0,85	0,41	0,50	0,10	0,01	0,17	0,02	0,01	1,39
MİN	14,88	6,50	0,04	38,90	95,40	49,70	70,00	55,50	68,00	0,43	0,17	0,25	0,04	0,00	0,02	0,00	0,00	-8

İkinci aşamada normalizasyon işlemi uygulanmış olup Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Normalize Edilmiş Karar Matrisi

Bankalar	Sermaye Yeterliliği			Bilanço Yapısı			Aktif Kalitesi			Likidite			Kârlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1
										0	1	2	3	4	5	6	7	8
Albaraka Türk	0,03	0,33	0,00	0,46	0,00	0,00	0,62	0,18	0,21	0,00	0,67	0,64	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kuveyt Türk	1,00	0,00	0,25	0,00	0,64	0,66	1,00	0,00	0,00	0,76	1,00	1,00	0,17	0,77	0,93	0,71	0,77	1,00
Türkiye Finans	0,54	1,00	0,50	0,40	0,14	0,69	0,52	0,31	0,37	0,27	0,71	0,64	0,00	0,46	0,40	0,41	0,46	0,79
Vakıf Katılım	0,00	0,00	0,25	0,30	1,00	0,49	0,47	0,25	0,29	0,55	0,75	0,64	0,50	0,77	1,00	0,76	0,77	0,58
Ziraat Katılım	0,39	0,80	1,00	1,00	0,04	1,00	0,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,33	1,00	0,93	1,00	1,00	0,84

Normalize matrisin elde edilmesinden sonra mutlak değer tablosu oluşturulmuş olup Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Mutlak Değer Matrisi

Bankalar	Sermaye Yeterliliği			Bilanço Yapısı			Aktif Kalitesi			Likidite			Kârlılık			Gelir-Gider Yapısı		
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1
										0	1	2	3	4	5	6	7	8
Albaraka Türk	0,97	0,67	1,00	0,54	1,00	1,00	0,38	0,82	0,79	1,00	0,33	0,36	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Kuveyt Türk	0,00	1,00	0,75	1,00	0,34	0,36	0,00	1,00	1,00	0,26	0,00	0,00	0,83	0,27	0,00	0,27	0,27	0,00
Türkiye Finans	0,46	0,00	0,50	0,60	0,84	0,39	0,40	0,66	0,67	0,77	0,27	0,36	1,00	0,54	0,60	0,54	0,54	0,21
Vakıf Katılım	1,00	1,00	0,75	0,70	0,00	0,59	0,57	0,79	0,79	0,45	0,27	0,36	0,50	0,27	0,00	0,27	0,27	0,41
Ziraat Katılım	0,61	0,10	0,00	0,00	0,90	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	0,66	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16
MAX	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
MİN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Mutlak değer tablosunun ardından Gri ilişkisel katsayı matrisi oluşturulmuş olup Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Gri İlişkisel Katsayı Matrisi

Bankalar	Sermaye Yeterliliği		Bilanço Yapısı				Aktif Kalitesi				Likidite				Kârlılık				Gelir-Gider Yapısı	
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1	K1
Albarakatürk	0,34	0,43	0,33	0,48	0,33	0,33	0,57	0,33	0,33	0,33	0,60	0,53	1,00	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33
Kuveyt Türk	1,00	0,33	0,43	0,33	0,53	0,53	1,00	0,33	0,33	0,60	1,00	1,00	0,33	0,60	0,80	0,60	0,60	0,60	1,00	1,00
Türkiye Finans	0,52	1,00	0,53	0,43	0,33	0,60	0,53	0,43	0,43	0,43	0,60	0,53	0,33	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,43	0,70
Vakıf Katılım	0,33	0,33	0,43	0,43	1,00	0,53	0,43	0,43	0,43	0,53	0,60	0,53	0,53	0,60	1,00	0,60	0,60	0,60	0,53	0,53
Ziraat Katılım	0,43	0,70	1,00	1,00	0,33	1,00	0,33	1,00	1,00	1,00	0,33	0,33	0,43	1,00	0,80	1,00	1,00	1,00	0,70	0,70
Katılım	5	3	0	0	4	0	3	0	0	0	3	3	3	0	8	0	0	0	6	6

Tablo 5’den görüleceği üzere; Ziraat Katılım Bankası Sermaye yeterliliği rasyolarından biri olan (Öz kaynaklar-Duran Aktifler) / Toplam Aktifler rasyosu; Bilanço yapısı rasyolarından TP Aktifler/ Toplam Aktifler, TP krediler ve Alacaklar/Toplam Krediler ve Alacaklar rasyoları; Aktif kalitesi rasyolarından Toplam krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler, Toplam krediler ve Alacaklar/Toplam Toplanan Fonlar, Özel Karşılıklar/Takipteki Krediler(Brüt) rasyoları; Karlılık rasyolarından Net Dönem Kârı(Zararı)/Toplam Aktifler, Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Kâr(Zarar)/Toplam Aktifler rasyoları, Gelir-Gider rasyolarından Özel Karşılıklar Sonrası Net Kâr payı Geliri/Toplam Aktifler rasyolarına göre tam etkinliğe ulaşmıştır.

Çalışma kapsamında GRİ ilişkisel katsayı matrisinde yer alan alt kriterlerin ortalaması alınarak bankaların 2022 yılına ait katılım bankalarının finansal performanslarına ilişkin GRİ ilişki derecesi oluşturulmuş olup ve sıralama sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Teknoloji Firmalarının Gri İlişki Derecesi ve Sıralaması

Bankalar	GRİ İlişki Derecesi	Sıralama
Ziraat Katılım	1,70	1
Kuveyt Türk	1,48	2
Vakıf Katılım	1,27	3
Türkiye Finans	1,17	4
Albaraka Türk	0,97	5

Tablo 6’da görülen bulgular incelendiğinde, Eşit ağırlıklı GİA sonuçlarına göre 2022 dönemi için finansal performansı en yüksek olan ilk üç bankanın sırasıyla Ziraat Katılım, Kuveyt Türk ve Vakıf Katılım bankalarının olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada 2022 yılında Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 2 kamu sermayeli ve 3 özel sermayeli katılım bankalarının performansları çok kriterli karar verme tekniklerinden GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada bankalar aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, likidite, bilanço yapısı, gelir-gider yapısı ve kârlılık rasyolarından oluşan 6 ana kriter ve 18 alt kriter GRİ İlişkisel Analiz Yöntemiyle kullanılarak yapılmıştır.

2022 döneminde finansal performansı yüksek olan bankaların bilanço yapısının, aktif kalitesinin ve karlılığının daha önemli olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre; 2022 yılı gri ilişki derecelerine göre finansal performansı en iyi olan ilk 3 banka sırasıyla Ziraat Katılım, Kuveyt Türk ve Vakıf Katılım bankalarıdır. Çalışmanın bu bulgusunun Şekkeli ve Güçlü (2023) Entropi tabanlı Gri İlişkisel Analiz (GİA) yöntemi kullanılarak, 2019-2021 döneminde yaptıkları çalışmasının bulgularıyla örtüşmektedir. Bunun yanı sıra, Bostan (2021)’nin ENTROPİ, VİKOR, TOPSİS yöntemlerini kullanarak 2019 dönemi için, Bektaş (2021)’in ENTROPİ ve MAIRCA yöntemlerini kullanarak 2018-2019 yılları için ve Çelik (2020)’in 2019 yılı verileriyle CRITIC ve MABAC

yöntemlerinin kullanarak yaptığı analizinde Ziraat Katılım Bankası'nı en yüksek performans gösterdiği yönündeki bulgularıyla da örtüşmektedir.

Literatürden ortaya çıkan sonuç olarak, farklı yöntemlerin ve farklı dönemlerin analiz edildiği çalışmalarda farklı değişkenlerin finansal performansın belirleyiciliğinde ön plana çıktığı söylenebilir. Ancak, genel olarak finansal performansı yüksek olan bankaların bilanço yapısının, aktif kalitesinin, sermaye yeterliliğinin ve karlılığının daha önemli olduğu görülmektedir. Çalışmada ayrıca, Türkiye'deki katılım bankaları finansal performanslarını iyileştirmek için belli bir alana ya da finansal orana odaklanmak yerine, bilanço yapısı, aktif kalitesi başta olmak üzere sermaye yeterliliği, kârlılık oranlarını artıracak şekilde rekabet stratejilerini oluşturmaları gerektiğini göstermektedir.

Çalışmanın genel sonucu, GRİ tekniğinin finansal performans değerlendirmesinde nasıl kullanılabileceğini göstermekte ve katılım bankalarının 2022 yılı finansal performanslarına dair kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Literatüre bakıldığında katılım bankalarının finansal performans analizine dair çalışmaların bulunduğu, ancak GİA yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalara nadiren rastlandığı görüldüğünden literatürdeki eksikliğin giderilmesi hedeflenmiştir. GİA yöntemi kullanılarak analiz yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağladığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde Türkiye'de faaliyette bulunan katılım bankalarında farklı dönemlerde ve farklı yöntemler kullanılarak yapılan finansal performansının değerlendirmesinde döneme ve yöneme bağlı olarak farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir.

Katılım bankalarında finansal performans değerlendirmenin genel olarak birkaç önemli işlevi bulunmaktadır. İşletmenin önemli paydaşı olarak bilinen yönetim kadrosunun performansını yansıtması açısından önemli olmaktadır. Şöyle ki, yüksek rekabet ortamında katılım bankalarından beklenen sürdürülebilir kârlı büyüme stratejilerine ulaşması için katılım bankalarının performanslarının önceden belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığı, rakiplerine göre üstünlükleri, ortakların şirketten bekledikleri kar payı gibi banka yönetim kadrosunu ilgilendiren konularda yönetime ipuçları vermektedir. Bankaların önemli paydaşlarından bir diğeri olan yatırımcılar ise yüksek hisse başına karı, yüksek kar payı getirisini beklemektedirler. Bu yüzden, yatırımcılar katılım bankalarının karlılığı yüksek olan, likiditesi güçlü olan, aktif kalitesi sağlam, bilanço yapısı güçlü olan varlıklarını verimli kullanan ve hızlı büyüyen ve tüm bunların sonucunda finansal performansı yüksek olan katılım bankalarını tercih ettikleri bilinmektedir. Böylece yatırımcılar, bu analiz sonuçlarına dayanarak belirli bir şirkete yatırım yapma kararı alabilirler ya da portföylerini çeşitlendirebilirler. Ayrıca, şirketlerin finansal performanslarını iyileştirmek için belirlenen zayıf noktalar üzerinde odaklanmaları ve rekabet avantajlarını artırmak için çeşitli stratejiler geliştirmeleri önerilebilir.

Bu çalışma katılım bankalarının finansal performansını değerlendirmek; yöneticilere ve yatırımcılara gerçek bir bilgi sağlamak amacıyla önemli olabilir. Bu değerlendirme, bankanın finansal durumunu analiz ederek gerçek durumunu anlamak, sektöre göre sıralamasını görmek, rakiplere göre durumunu düzeltmek, özetle bankanın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve işteki stratejilerini geliştirmek için önemli olmaktadır.

Hem katılım bankalarının bankacılık sektöründeki önemi hem de katılım bankalarında finansal performans değerlendirmesinin önemi gerekçeleriyle katılım bankalarının finansal performanslarının değerlendirilmesi üzerinde durulması gereken konulardan biri olduğu söylenebilir.

Gelecekte yapılacak araştırmalar, farklı yöntemlerin ve kriterlerin kullanılmasıyla daha derinlemesine analizlerin yapılmasına imkân sağlayarak bu alandaki bilgi birikimini artırabilir.

Kaynakça

- Ayaydın H. (2014). Uluslararası Çeşitlendirme Finansal Bulaşma Ve Küresel Finansal Kriz İlişkisi Üzerine Bir Çalışma. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 28(3), 43-67.
- Ayaydın, H. (2024). Teknoloji şirketlerinde finansal performans değerlendirilmesi: Gri ilişkisel Analiz yaklaşımı. The Journal of International Scientific Researches, 9(3), 237-246.

- Ayaydın, H. ve Durmuş, S. (2014). Cinsiyet Farklılığının Şirket Finansman Yapısı Ve Finansal Performansı Üzerindeki Etkisi: Teorik Bir İnceleme. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2).
- Ayaydın, H., Durmuş, S. ve Pala, F. (2017). Gri İlişkisel Analiz yöntemiyle türk lojistik firmalarında performans ölçümü. Gümüşhane Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 8(21), 76-94.
- Ayaydın, H., Karaaslan, İ. (2015). Politik Belirsizlikler ve Finansal Performans BIST Örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 6(13), 51-63., Doi: 10.17823/Gusb.202.
- Ayaydın, H., Pala, F. ve Sarı, Ş. (2019). Borsa İstanbul'da İşlem Gören Turizm Firmalarının Finansal Performanslarının Değerlendirmesi: AHS ve VIKOR Yöntemleri. Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(2), 311-320.
- Beck, T., Demircuc-Kunt, A., Merrouche, O. (2013). Islamic vs. conventional banking: Business model, efficiency and stability. Journal of Banking & Finance, 37(2) 433-447.
- Bektaş, S. (2021). ENTROPİ ve MAIRCA yöntemiyle Türk katılım bankalarının finansal performans sıralaması. International Journal of Social Inquiry, 14(1), 113-144.
- Bostan, F. (2021). Türk bankacılık sektöründe katılım bankalarının finansal performans analizi: Entropi, VIKOR ve TOPSİS yöntemleriyle bir uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.
- Çekici, E. M. ve Babacan, Ş. F. (2022). Gri ilişkisel analiz ile kurumsal yönetim ve finansal performans karşılaştırması: Borsa İstanbul'da bir uygulama. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 44 (1), 221-238.
- Çelik, Serkan. (2020). Türk katılım bankacılığı sektöründe performans analizi: Bütünleşik CRITIC ve MABAC uygulaması. İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi, 6(2), 312-225.
- Çolak, Z. (2023). BİST'te işlem gören gayrimenkul yatırım ortaklıklar şirketlerinin Gri İlişkisel Analiz yöntemiyle finansal performansının değerlendirilmesi. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), 75-96.
- Deng, J. (1982). "Control problems of Grey Systems", Systems and Control Letters, 5, 288-294.
- Ecer, F., ve Günay, F. (2014). Borsa İstanbul'da işlem gören turizm şirketlerinin finansal performanslarının Gri İlişkisel Analiz yöntemiyle ölçülmesi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 25(1), 35-48
- Elmas, B. ve Yetim A. (2021). Katılım bankalarının finansal performanslarının TOPSIS yöntemi ile uluslararası boyutta değerlendirilmesi. Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi, 7(3), 230-263.
- Ergün, T.(2024). İslami Bankacılık, Yenilenebilir-Yenilenemez Enerji ile Ekonomik Büyümenin Çevre Kalitesi Üzerindeki Rolü: Seçilmiş Ülkeler İçin LCC Hipotezinin Test Edilmesi. Kocatepe İslami İlimler Dergisi 7(3), 106-131. <https://doi.org/10.52637/kiid.1513288>
- Esmer, Y. ve Bağcı, H. (2016). Katılım bankalarında finansal performans analizi: Türkiye örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(15), 17-30.
- Feng, C. M. ve Wang, R. T. (2000). Performance evaluation for airlines including the consideration of financial ratios. Journal of Air Transport Management, 6, 133-142.
- Gözkonan, Ü. H. ve Küçükbay, F. (2019). Katılım bankaları ile geleneksel bankaların ÇKKV yöntemleri ile performans değerlendirilmesi: TOPSİS ve GRI ilişkisel analiz yöntemleri ile karşılaştırmalı analiz. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 25, 71-94.
- Ismail, F., Abd Majid, M.S., Rossazana Ab, R. (2013). Efficiency of Islamic and conventional banks in Malaysia. Journal of Financial Reporting and Accounting, 11(1), 92-107.
- Jaffar, M. and Manarvi, I. (2011). Performance comparison of Islamic and conventional banks in Pakistan. Global Journal of Management and Business Research Journal, 11(1), 6066.
- Liu, S. ve Lin, Y. (2006). Grey Information: Theory and Pratical Applications With 60 Figures, Printed in the United States of America (MVY), Springer-Verlag London Limited, Springer Science+Business Media.

- Özer K. ve Saygın, O. (2022). Katılım bankacılığının finansal performans analizi: Türkiye uygulaması. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 257-273.
- Özgür, E. (2008). Katılım bankalarının finansal etkinliği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(1), 159-175.
- Pala, F. (2023). BIST teknoloji ve bilişim sektöründe işlem gören şirketlerin finansal performanslarının çok kriterli karar verme yöntemleri ile ölçülmesi ve yöntemlerin karşılaştırılması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 122-155.
- Peker, İ. ve Baki, B. (2011). Gri İlişkisel Analiz yöntemiyle Türk sigortacılık sektöründe performans ölçümü. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 4(7), 1-18.
- Pilatin, A. (2022). Türkiye’de katılım bankacılığı tercihi: bölgesel bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1042-1060
- Rozzani, N. ve Abdul Rahman, R. (2013). “Camels and Performance Evaluation of Banks in Malaysia: Conventional Versus Islamic”, *Journal of Islamic Finance and Business Research*, 2(1), 36-45.
- Saha, A., Ahmad, N.H. ve Dash, U. (2015). Drivers of technical efficiency in Malaysian banking: A new empirical insight, *Asian-Pacific Economic Literature*, 29(1), 161-173.
- Sakarya, Ş., Akkuş, H.T. (2015). Finansal Performansın Ölçülmesinde Geleneksel Oranlar İle Nakit Akım Oranlarının Karşılaştırmalı Analizi: Bist Çimento Şirketleri Üzerine Topsıs Yöntemi İle Bir Uygulama. *AKÜ İİBF Dergisi*, XVII(1), 109-123.
- Sufian, F. ve Noor, M.A.N.M. (2009). The determinants of Islamic banks' efficiency changes: Empirical evidence from the MENA and Asian banking sectors. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 2(2), 120-138.
- Şekkel, F. E. ve Güçlü, F. (2023). Katılım bankalarının finansal performanslarının entropi tabanlı Gri ilişkisel analiz (Gia) yöntemiyle değerlendirilmesi. *Tesam Akademi Dergisi*, 10(2), 489-511.
- Tetik, N. ve Şahin, A. (2020). Katılım bankalarının finansal performans analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34(2), 293-314.
- Uçkun, N. ve Girginer, N. (2011). Türkiye’deki kamu ve özel bankaların performanslarının Gri İlişki Analizi ile İncelenmesi. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* (21), 46- 66.
- Yurttadur, M., Akbalık, M., ve Taşcı, M. Z. (2022). ENTROPİ ve COPRAS yöntemleriyle finansal performans analizi: Mevduat ve katılım bankaları karşılaştırması. *Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi*, 16, 13-27.

Extended Abstract

Background

Participation banks are established to meet the financing needs of interest-sensitive customers and carry out a banking activity that differs from conventional banking. Participation banking is known as a system that is based on profit-loss sharing and profit sharing instead of interest. Although the participation banking sector is different from other banking sectors, participation banks, like other businesses, compete with each other to sustain their existence, be less affected by crises and achieve higher profits. This competitive environment necessitates measuring the financial performance of banks and eliminating the necessary deficiencies compared to competitors. Financial performance evaluation in participation banks aims to predict the future performance of the relevant bank by analyzing its past performance. This evaluation is important to understand the bank's real situation by analyzing its financial situation, to see its ranking according to the sector, to improve its situation according to competitors, to determine the bank's strengths and weaknesses in short, and to develop its business strategies. It can be said that the financial performance of participation banks is one of the issues that should be evaluated due to both the importance of participation banks in the banking sector and the importance of financial performance evaluation in participation banks.

Purpose

The purpose of the study is to evaluate the financial performance of participation banks operating in Turkey. For this purpose, the performances of 2 public capital and 3 private capital

participation banks operating in the Turkish banking sector in 2022 were analyzed using the GRI Relational Analysis Method, one of the multi-criteria decision-making techniques.

Literature Review

When the literature is examined, it is seen that different results are obtained depending on the period and method in the evaluation of financial performance of participation banks operating in Turkey in different periods and using different methods. When the literature is examined, it is seen that there are studies on the financial performance analysis of participation banks, but studies using the GIA method are rarely encountered, so it is aimed to eliminate the deficiency in the literature. In addition, the use of main criteria and sub-criteria that have the nature of basic financial ratios related to participation banking in this study can contribute to the literature. In the study, the performance of participation banks was ranked using 6 main criteria and 18 sub-criteria, including 3 capital adequacy, 4 balance sheet structure, 3 asset quality, 3 liquidity, 3 profitability and 2 income-expense structure.

Methodology

The main criteria used in the Gray Relational analysis method in the study were capital adequacy, balance sheet structure, asset quality, liquidity, profitability and income-expense structure and sub-criteria. The study covers public and private capital participation banks operating in the Turkish Banking Sector. In the study, the performance ranking was made using the financial data of public capital participation banks such as Ziraat Participation, Vakıf Participation and private capital participation banks such as Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans operating in Turkey in 2022.

Findings

In the study, 6 main criteria and 18 sub-criteria consisting of banks' asset quality, capital adequacy, liquidity, balance sheet structure, income-expense structure and profitability ratios were used using the GRI Relational Analysis Method. It is seen that the balance sheet structure, asset quality and profitability of banks with high financial performance in the 2022 period are more important. According to the analysis results; The first 3 banks with the best financial performance according to the gray relationship degrees in 2022 are Ziraat Participation, Kuveyt Türk and Vakıf Participation banks, respectively.

Conclusions

The study shows that participation banks in Turkey should create competitive strategies in a way that will increase their balance sheet structure, asset quality, capital adequacy and profitability ratios, instead of focusing on a specific area or financial ratio in order to improve their financial performance. The general result of the study shows how the GRI technique can be used in financial performance evaluation and provides a comprehensive analysis of the financial performance of participation banks in 2022.

This study aims to evaluate the financial performance of participation banks; it may be important to provide real information to managers and investors. This evaluation is important to understand the real situation of the bank by analyzing its financial situation, to see its ranking according to the sector, to improve its situation according to its competitors, to determine the strengths and weaknesses of the bank in short and to develop its strategies in the business.